

KÖZÉRDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAPON.

Szerkesztői iroda:

Nagy-Enyeden a kiadóhivatalban, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:

CIRNER J. JÓZSEF
papírnagykereskedése, hova az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félévre 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:

□ ezetiméterenként 3 kr.
Kereskedők és gyárosok kü-
lön árkedvezményben részes-
sülnek. Bélyegdíj 30 kr.

Nyilvánt. sora 20 kr.

Dr. Mihályi Viktor gyfehérvári gör. kath. érsek, fogarasi püspök és metropolita.

(B.) Midőn Ő felsége a magyar felelős kormány ajánlatára az erdélyrészi román gör. kath. egyháznak elhunyt kiváló főpásztora dr. Vancea János helyébe új érseket nevezett ki a lugosi püspök Ő mlga személyében, siettünk lapunkban üdvözölni s kifejezni azon reményünket, hogy hazafias, bölcs működése hazánkra és egyházára nézve üdvös hatással lesz.

Ő méltósága e hó 25-én lépvén vármegyénk földjére, 26-án tartja érseki székének egyházi és politikai szempontból egyaránt igen fontos, jelentőségű elfoglalási ünnepét. Ez ünnepélyen részt vesznek az első sorban érdekelt gör. kath. egyház mellett mindazon tényezők képviselői, melyek hazafias és békés közreműködése emelleg hat közéletünkre. Ott lesz kormányunk képviselője, a vármegye, a különböző felekezetek, szóval mindazok, kik Ő méltóságában a kiváló tehetségű, finom műveltségű, nemes lelkületű magas egyházi méltóságot, a szellemi fejlődés igaz barátját, művelőjét üdvözölni és nagy, nehéz munkájához sikert kívánni ohajtanak azon tudatban, hogy ezzel egyszersmind a nagy közönség általános óhajának is kifejezést adnak.

Mi alsó-fehérmegyeiek, kiknek körében fogja ezután, az új érsek életét tölteni, örömmel vettünk tudomást azon tevékeny érdeklődéséről, melylyel a volt lugosi püspök Krassó-Szörény vármegye közügyei iránt viseltetett, s azon köztisztelőtről, melyben ennek folytán azon vármegye közönsége Ő méltóságát részeltette. Legyen meggyőződve Ő mlga, hogy vármegyénk mindig kiváló előzékenységgel, szeretettel és bizalommal szokott viseltetni azok iránt, kiknek hasonló érzelmeit tettekben is kife-

jezve látja, s ezért azon reményben üdvözöljük Ő mlgát, hogy diszes állásában vármegyénk közjává és haladását hathatósan elő fogja segíteni.

Vidéki hang.

— A megyei gazdasági egyesület kérdéséhez. —

Elvesztettnek tartott ügyet felkarolni s beigazolni, hogy bármely ügynek élete csak az ügy apostolainak munkásságától és az ügynek életrevalóságától függ: lehet valakinek ambíciója, de halás feladat nem szokott lenni. S a megyei gazdasági egyesület ily állapotból akar a diadal bizonyos fokára kerülni, mert ügye a köz élete, s mert a köz az ő életét kell, hogy mozgásba hozza az egyesületért.

Kezdjük megérteni azon helyzetet, amelyet a közzgazdasági érdekek istapolása teremteni képes. Kezdjük megérteni, hogy jövedelmezőbb foglalkozásnak ugy egészségi, mint vagyonszerzési tekintetben a legkínzóbb fegyver kezünkben.

Ha egy ügyvéd, orvos, hivatalnok stb. azt mondja, miért partoljam én a megyei gazdasági egyesületet, mikor nekem nincs fám, nincs földem, tehenem? — akkor én bizvást visszamondhatom, hogy kicsinyes, szűkkeblű felfogás. Hiszen nem annak a fának, földnek, tehennek van szüksége az egyesületre, hanem az egyén érdeklődésére az egylet iránt, amely érdeklődés megteremtí a fát — a gyümölcsöt, javítja a földet — mivelését a köz számára. Éppen ezért félre az ily szűkkeblű felfogással! Mondja valaki, hogy nem akarja, nem tartja magát képesnek a közért a legesekélyebb áldozatot sem meghozni; mondja, hogy nem bizik az ügy képviselőiben: ez, ha talán nem is mindig, vagy nem is teljesen őszinte nyilatkozat, de elég nyílt arra, hogy a konzekvenciát levonjuk.

Eljutottunk a megértés kezdetéhez. De elég-e eddig jutunk, elég-e a kezdetnél megállunk? Ezen kérdésre alig terem valahol igenlő válasz.

Amíg nem értettek bennünket, addig akadt az alakulás évében tán 53 ember, aki lefizette a néhány frt tagdíjat, mert azt mondták neki, hasznos dologra kéri. Ugyanilyen ember 2 év múlva már csak 36, később alig 25 akadt. Természetes, hogy az ütőer folytonos lassú-

dása, a lélegzet folytonos apadása halált jelent. E fenyegető halál ellen megmenteni, szinte ennek karjaiból kiragadni az egyesületet, áll most össze számos buzgó, a közért lelkesedni tudó férfiú, élükön mlts. Zeyk D. főispán urral, hogy a meghuzott vészharangot elnémita a bizalom, a remény szózatával.

Uj életet akarnak belé lehelni.

Egy tényező álljon még e néhány derék férfiú mellé, elvárva azonkívül minden tehetséges polgár támogatását, a kik az egyesület céljával mindig tisztában voltak: Alsó-Fehérmegye közönsége, mint erkölcsi testület, illetve ennek hatósága.

Ha ez kiadja a jobb jövő reményében az egyesületnek mindazon filléreket, amelyeket az egyesület képviselőiben levő ügyre áldozhat, a cél könnyen lesz elérhető.

Persze eleinte ügyelnünk kell arra, hogy az áldozat oltárára rakott filléreket sem a tűz, sem a víz, sem a levegő pusztításának ki ne tegyék. Csak a megszerzett fillérek, jó gazdálkodás tesznek bennünket nagyobb munkásság, oly tevékenység kifejtésére képessé, amely tevékenység áldásait Isten kegyelmével rövid néhány év múlva valamennyien, az egész vármegye meg fogja érezni.

Szeretném a vezérlő férfiak lelkére kötni, hogy főcélul tűzzék ki a gyümölcsfa-tenyészést.

Ilyképpen az egyesület talán némi joggal várhatja meg a tömeges támogatást, még pedig nemcsak anyagi, hanem erkölcsi tekintetben is. Ezen támogatás pedig álljon az egylethe lépés, az egylet által adott fak elültetése és a szükséges famennyiségnek helyben, nem pedig a vidékről eszközöndő beszerzéséből.

A fa beszerzésére vonatkozólag az egylet főfeladatának tekintse minden igény kielégítését, szemmel tartván azt a messze előtte lebegő célt, hogy Alsó-Fehér megyében különösen néhány almafajnak, vagy más e vidéken jól tenyésző gyümölcsnek a meghonosítását, illetve elterjesztését az évtizedek múlva várható nagyban való kivétel számára már most kezdje megvalósítani.

Ha majd az egyesület tagjai számosak, nagy számuak lesznek, s mindenki elülteti évenként a maga 2—6 drb fáját, amit az egyesülettől bárki ingyen kapjon — kötelezvé magát a felnevelésre — mily óriási gyümölcskertté alakul minden egyes község, mily gyü-

TÁRCZA.

E s t e.

Ugy szerettem
A csillagos kék eget!
Rajta lelkem
Mult s jövőt elméregét.
Szelid fénynyel
Rámolyog az orcámra,
Mint kelő nap
A pihenő virágra.

Multamon egy
Drága csillag ragyogott;
Megvisszavolt,
Ha a szívem zokogott.
E csillag az
Első élet virága:
Gyermekkori
Szép emlékim világa...

Jövömet is
Csillag után keresem:
A reménynek
Csillaga hordoz engem...
S azt ragyogják
Rám a fényes csillagok,
A miért én
Élek, küzdök s meghalok.

Fülei Szántó Lajos.

Schumann Róbert és oratoriuma.

A „Paradicsom és Peri.”

Ha végig tekintünk a zene fejlődésének különböző fázisain, négy olyan időszakot különböztethetünk meg, amely alatt a már elért eredmények újabb és újabb kibővülést nyertek és hova-tovább eljutottak a tökéletesség tetőpontjára. Bach és Händel idejében a zene leginkább művészi szerkezetében érte el tökélyét; Mozart korszaka a művészi szerkezetéhez az érzéki szépet, a dallamot is hozzá veszi; Beethoven, a zene-óriás, már szívének, lelkének minden érzését beleönti a zenébe és új hurokat talál bizonyos érzés kifejezésére, míg végre Wagner a zenét a költészet édes testvérvé teszi és a kettőt, mint elválaszthatatlant, szorosán összesze fűzi. És ha most azt kérjük, hogy Schumann a négy fejlődési korszak melyikére is esik, helyét Beethoven és Wagner közé tehetjük. Ha zenéjét tekintjük, ugy nagy tudása, technikája mellett ott csillog a poezis, ami átszűrődik művein, különösen szöveges kompozícióinál, amelyekben a zene a szöveggel egyet fejez ki és teljesen összesimul. Kortársai közt már csak azért is ő volt a legkimagaslóbb, mert az igazi tehetséget, az érzelem mélységét tekintetbe véve, túlszárnyalta az összes zeneirokat. De lássuk rövid életrajzát.

Schumann Róbert született 1810. június 8-án Zwickau szászországi városban. Atyja kiadó volt, aki korán felismerte fia zenei tehetségét és elhatározta, hogy zenésznek neveli. Atyja hirtelen halála következtében, anyja kérésére, a jogi pályára szánta magát és 1828-ban a lipcei egyetemre ment. A lipcei zenei élet nagy befolyással volt fogékony kedélyére és midőn 1830-ban a híres hegedű-királyt, Paganiniját játszani hallá, nem tudott ellentállani benső érzésének, szakított a joggal és a zenének szentelte minden idejét. Mesterségesen akarta új-technikáját fejleszteni és siettetni, minek az lett a vége, hogy a jobb karja megbénult. Ekkor végleg a zeneszerzésre adta magát és rohamosan keletkeztek legszebb kompozíciói, amelyek megjelené-

sük után méltó feltűnést keltettek. 1840-ben nőül vette egykori tanárának, Wiecknek művész leányát, Klárát, akivel többször beutazta Európát, a legfényesebb dialalokat szerevezve magának és nejeének, aki ama kor legkiválóbb zongora-virtuózainak egyike volt. Ekkor már számtalan műve jutott a nyilvánosságra, de nevet naggyá és becsültté mégis azon műve tette, amelyet 1843-ban fejezett be és amelynek címe: „Paradicsom és Peri.” Ez a zseniális, bűvös hatású és igazi orientális színpompával felépített nagyobb szabású műve tette legelőször nevé világhírűvé. Nemsokára idegbajba esett, halálfelelem lepte meg, amely folytonosan zaklatta. Ujabb hangverseny-utrá kelt nevével. Ez valamennyire megnyugtatta kedélyét, de nem sokára idegbaja nagyobb erővel lépett fel. Ő maga felismerte veszedelmes baját és öngyilkos akart lenni, beleugrott a vízbe, de szerencsésen kimentették. 1854-ben a Bonn melletti endevichi elmegyógyintézetbe kellett átszállítani, ahová neje is követte és ahol 2 év múlva, 1856. július 29-én, 47 éves korában kisenvedett. Számtalan dalai, zongoraművei, quartett és quintettjei, zenekari és különösen szöveges zeneművei a zeneirodalom legkiválóbb alkotásai és nevé örök időkre halhatatlanná tették.

Most pedig térjünk át legzseniálisabb művére: a „Paradicsom és Peri” című, magánhangokra, karra és nagy zenekarra írott világi oratoriumára. Már 1843 telén szorgalmasan dolgozott rajta, amelyhez a szöveget Moore Tamás után Schumann egy ifjúkori barátja, Flechtig dolgozta át német nyelvre. Egyes részletek, így például a Nilus nemtörőn kara, a hurik kara, „Peri, iga z?” szövegű női solo-quartett, „Számüzve” szövegű solo, „Le tüt a na p korongja” szövegű tenor-solo és a befejező kórus Schumanntól erednek, amennyiben az eredeti szöveghez ő maga irta hozzá. Nagy lelkesültséggel látott a munkához, a melynek poetikus szövege magával ragadta Schumann. Rövid tartalma a következő: Egy Per — így nevezi a keleti hitrege a megtévedt, de még javulható légi szellemeket — egy ilyen Peri forrón vágyódik vissza elvesztett paradicsomába; és a mint bánkódva áll a pa-

mölcs-erdő lesz Alsó-Fehérmegye: mily roppant mennyiségű fog e nagy erdő gyümölcstermése növekedni, mely gyümölcstermés cseréjébe messze vidékeket adó-zóinkká fogunk tenni! De e mellett szükséges, hogy azt a sok száz frtot, amely évenként idegenbe megy gyümölcsfákért, tartsuk itthon, ne adózzunk vele másoknak: hiszen ha itthon veszünk, önmagunknak adózzunk érte; ez pedig nem szegyen. De másoknak adózni megalázó, több: szolgaság! Ezen szolgaság jármát lerázni legyen első kötelességünk.

Azért, ha az egyesület erőben akar élni, tartsa ezt szem előtt, vegyen földet és ültessen, neveljen faiskolát.*

Az áldozat pedig, mit e gazdasági egyesület tagjaitól kér, nem túlnagy. De ezen áldozatot már néhány év múlva is még könnyebben elviselhetővé, tán névlegessé teheti majd az egyesület, ha megizmosodván, jövődelmétté onnan veszi, ahol ez az ő természetes forrása: a saját gazdaságából, a saját faiskolájából, a melyből fákat, kertjéből gyümölcsöt elad. Ha majd ezen ezimen 1—200 frt helyett 20—30-szor annyit fog költségvetésébe fölvehetni, akkor majd talán az egyet fogja tagjait dédelgethetni, míg ma azért esedezik, hogy az emberek, tagjai, őt dédelgessék.

A.-M.-Váradija.

Szöllősi Jenő.

Millenniumi tervek.

Budapest, 1895. május hó 20-án.

Jövő esztendőre a magyar nemzetnek fényes és magasztos ünnepnapjai lesznek. Nem a kalendárium piros betűi, hanem az ezeréves Magyarország fogja hirdetni e dicső ünnepi napok jelentőségét. A jelekből és készülődésekből ítélve, olyan fényes napokra virradunk jövő esztendőre, milyeneknek emberemlékezet óta nem voltunk részesei.

Az egész külföld szeme most rajtunk van s figyelemmel kíséri mindazon mozgalmakat, melyeket az ezeréves Magyarország jubileumának nagygyűlése érdekében megindítunk. Nincs okunk pirulni az idegen nemzetek előtt, mert jövő esztendőre lesz alkalmunk bemutatni az ezeréves Magyarország fejlődését és haladását, ami bizonyára csodálatra fogja még azokat is indítani, kik a magyarról eddig csak kicsinylőleg gondolkodtak.

Az egész országban lázas készülődés és mozgalom észlelhető. Minden igaz hazafi azon igyekszik, hogy egy-egy eszmével, valami jó tervvel lehessen hasznára a jubileumnak. Ennek az országos mozgalomnak és általános érdeklődésnek tudható be, hogy ma már oly szépen kidolgozott programunk van Magyarország ezredik évfordulójának megünneplésére.

A jubileumi napok az ország szívében Budapesten fognak lezajlani. A székesfőváros ki lesz világitva, fényterben fog uszni. Sистерgő rakéták fognak felröppenni, örömtűzek kigyulni stb. A színházakban, operában disz-előadások lesznek történelmi szindarabokkal.

* Ezt a faiskolát a helybeli vinezellérképezde felügyelete alatt kiváló gyümölcs-fajokkal beültetve, a nagy-enyedi gyümölcsészeti egyet már több mint 10 éve felállította és oltványai évről-évre mind nagyobb keresletnek örvendenek túl a Királyhágón is. Tessék megtekinteni az érdeklődőknek. Szerk.

radicsom kapuja előtt, egy angyal titokzatos szavakban tudtára adja, hogy visszatérhet még, ha ide hozza az égnek legkedvesebb ajándékát.

Ezt a szent ajándékot keresni, összeharangozva India virágos halmait és a Nil tartomány sivatagjait, de sem a hódítóval szemben hősies küzdelemben elesett ifjú utolsó csepp vére, sem az igazán szerető ara utolsó sohaja, aki a dögghalálban sanyoló jegyeséhez siet és mellette adja ki lelkét, nem képes bocsánatot kieszközölni a Peri számára.

Harmadszor megy keresni, ez alkalommal Syria virányain. Este van. Egy kis gyermek gondtalan játszik virágok közt, nem messze tőle egy vén rabló egy kutyát lovát itatja. A minaretről a muezzin esti dala hangzik és a gyermek ájtatosan kezeit összekulcsolva, csendes imádkozik. Ezt végig nézi a vad lovas. Visszaemlékezik ártatlan ifjúságára, mikor még lelke tiszta volt, mikor még ő is tudott imádkozni, és keservesen sir. És a bűnbánatnak első könyvét viszi most fel a Peri az Urnak, és ime! a paradicsom kapuja megnyílik előtte. Tehát nem az, amit az emberek oly magasra becsülnék, meghalni a hazáért vagy a szerelemért, becses az égnek, hanem a magába tért bűnös könyecseppje, a visszaemlékezés saját énjére, a legfőbb jó az örökkévaló szemében. És e könyecsepp nyitja meg Perinek is az eget. Ez az igazi keresztény alapeszme lengi át ezt a szép allegorikus költeményt, amely keleties, szindus feldolgozásában bűvös hatással van és zenei feldolgozásra kiválóan alkalmas. Schumann, amikor ezt a remek költeményt megzenésítette, feladata magaslatán állott és ő maga is azt írta a többek között, hogy egy belső titkos szót munkája közben mind azt kiáltotta, neki: „Csak dolgozzál, mert nem végiesz hasztalan munkát!”

(Vége következik.)

Borsay Samu.

Lesznek diszmenetek, népiünnepélyek, versenyek stb. Az ünnepélyek fénypontja kétségen kívül az országos kiállítás lesz, melynek látványosságai impozánsnak ígérkeznek.

Ezek azok a millenniumi tervek, melyek eddig nyilvánosságra kerültek s melyeknek megvalósítása a jövő esztendőre befejezett ténynek tekinthető. Szó sem férhet ahhoz, hogy ezek a tervek pompások és méltóak a közelgő nagy évfordulóhoz.

Jövő esztendőre az egész ország fényben, örömben fog uszni. De vajjon mindenki fog-e osztozkodhatni az általános örömben?... Bizonyára nem.

Hogy igazán kegyelettel, lélekemelően ünnepelessük meg ezeréves szép hazánk évfordulóját, szükséges, hogy a börtönajtók mind parancsszóra felpattanjanak.

Legyen ez a jubileum tiszta. Ki rossz utra tévedt, érezze e napokon újra a drága szabadságot s dicsőítse velünk együtt a magyarok Istenét, hogy ezer évig oly sok vizsály között megoltalmazta a magyar nemzetet.

E terven gondolkozzanak az illetékes férfiak. A dolog nem kivihetetlen, mert hazafias lelkű, koronás királyunktól függ.

B. S.

Fővárosi levél.

Budapest, 1895. május hó 21.

Vége az amerikai párbajnak. Kálnoky huzta a fekete golyót s azért mennie kellett. Vagy mondjuk inkább, a politikai kakasviadalból Bánffy Dezső került ki győztesként s most ő a helyzet ura. Igaz, hogy mikor megérkezett Bécsből, csak egy néhány álmos hordár fogadta a pályaudvaron, de hát ez nem üthet csorbát az ő tekintélyén.

A válság tehát egy időre ismét véget ér. No, hála Isten! Legalább majd „nem fuj a szél, nem forog a politikai szélmalom”.

Mi türes-tagadás, valahányszor kiüt a válság (amely, fájdalom, epidémia kezd lenni), a komolyabb dolgokat háttérbe szorítja az izgalom, a pánik.

Még a „kuglóf” hívei, a kávésnékiek is nagyban politizálnak s rakják a lutritba a Bánffy-numerusokat, mint a köles. Este pedig ellepik a lutrikat, hogy nem-e így jöttek ki az óhajtott számok:

42 8 17 54 60.

Őket a politikában csak a ternő vezérli, de nem úgy a Szerecsen-utca legsötétebb lakóit, a marczona hordárokat, kik az esti lapokat kínálják az utcán. Mikor pld. a recepcziót elfogadták, így kínálgatták az újságot:

— Reczipálva vagyunk! Tessék, itt a recepczió!

Hiába, elemlenség dolgában nem vagyunk szükiben!

A városligetben eddig csak limonadét árultak poharankint krajczárjával, most azonban már a következő hangzatos szavakat ordítják fülünkbe a rongyos fiúcskák:

— Tessék amerikai sör! Egy krigli csak egy krajczár!

Hát ez a sárga, habos folyadék nagyon hasonlít a sörhöz, de valóságban valami festett víz. No lám! A takonykörös lovak százával bunkózzák le, de arra már nem terjed ki figyelmük az illetékes közegeknek, hogy a közegészségi viszonyokat megóvják az amerikai sört áruoló taknyos fiúcskától.

Sok ilyen kedves apróságot tudnék feltálni, de utóvégre is nem az a célom, hogy a közegészségügyi viszonyokat megkritizáljam, hanem hogy szellemes leveleket írjak a székesfővárosban előforduló nevezetesebb eseményekről.

Ha esetleg levelem nem elég szellemes, szolgáljon mentségemül az, hogy ma már szellemes leveleket írni csak a nevelő intézetben a fiatal lányok tudnak.

Buzogány.

Szinészetünk.

Mint befejezett tény jelenthetem, hogy színészeink az itteni saison befejeztével Bécsbe mennek. A Károly-színházzal a szerződés megkötöttet, még pedig igen előnyösen. A társulat ki lesz bővítve, még pedig első sorban Küry Klárával, akinek már akkora a hírneve, hogy ő maga egyedül biztosítja a sikert; azonkívül egy hőstenort, baritonistát és ami fő, a népszínházról a karszemélyzetet is szerződtette. Így fölvertve, bátran utra indulhatnak; tudom, nem fognak szegény hozni magyar színművészetünk fejére.

A mult számunkból tér szűke miatt elmaradt színházi rovatunk és mert azóta egy hét telt el, nem reflektálhatunk a lejátszott műsorra, hanem csak a legújabb hét eseményeit sorolhatjuk fel.

Pénteken május hó 17-én zóna-előadásban ment „Fenyegerekek”, szombaton „Otthon”, vasárnap délután „Tündérlak Magyarhonban” és este „A toloncz”, hétfőn „A becsület”, kedden először „Bánymester” felemelt helyárrakkal, szer-

dán adták volna „A sabin nők elrablása” bohózatot, de Zoltán Olga betegsége miatt elmaradt; csütörtökön Zoltán Olga jutalomjátékaként „Üdvöskés” operette, pénteken „A kis alamuszi”.

Ez volt a mult hét műsora. Nem akarok ez alkalommal kiterjeszkedni az egyes darabok részletes méltatására, mert tér szűke miatt talán nem kapna referádám elegendő helyet, azonban annyit kötelességgem kijelenteni, hogy a társulat egyik tagja, Zoltán Olga, nagyon is megrongált egészségének megköczkáztatásával helyettesítette ugy az operette-primadomát, valamint a drámai színésznőt. Egész nap betegen fekszik és este kilép a közönség elé, játszik, nevet, dalol, és ha a függöny legördül, ő is összerogyik, mert nem képes ezt e fárasztó munkát betegen teljesíteni. Felhívjuk erre az igazgató ur figyelmét, mert már is lehet különböző megjegyzéseket hallani a közönség körében, ami ismert tapintatosságának és méltányos elbánásának rovására jegyezhető.

Különbörend van mindenben. Deakné kedvesen csicsérgi dalait és így vigan nézhetünk a jövő heti műsor elé. Amint tudjuk, még előadásra kerülnek: Madame Sans-gêne, Hoffmann meséi, Bánymester a fáradhatlan Dónáth karnagy jutalomjátéka gyanánt műkedvelői zenekarral. Es talán Borsay Szoknyás hősök-je is napirendre kerül. Majd meglátjuk. b+y.

VEGYES HIREK.

— **Dr. Mihályi Viktor** érseki beiktatása rendkívüli élelkséget keltett az érseki megyében. Az új érsek f. hó 25-én utazott Balázsfalvára. Sokan kísérték el Lugosról, volt püspöki székhelyéről. Alvinczen. Tövisen a járási főszolgabírók, Gyulafehérvárt a tanács és nagy közönség üdvözölte. A balázsfalvi főszolgabíró, Simonffy Alajos, mintegy 40 balázsfalvival, nemzetiségi és vallás-különbőség nélkül, Tövisre utazott a tisztelettel várt főpap elé. Balázsfalva ünneplés szint öltött. A sétatérnél és az érseki palota előtt diadalkapuk vannak felállítva; az előbbinél a község előljárósága és polgársága, a másíknál a leányiskola növendékei fogadják és üdvözlik. A nagy közönséget már alig lehet elhelyezni; egy kis szobáért 6 frtot is elkérnek. Este a polgárság kivilágítja a várost és fáklyaszénét rendez. Az érseket, ki tudvalevőleg máramarosmegei nemes családból származik, számos rokonsága jött üdvözölni. A beiktatás egyházi szertartása 26-án reggel 8 órakor kezdődik és 12 órakor végződik, s azt nagy segédlettel Pável nagyváradi gör. kath. püspök végezi.

— **Szathmáry György** vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsos, mint a miniszteriumnak a balázsfalvi érseki székek beiktatási ünnepléjére kiküldött képviselője, f. hó 25-én városunkba érkezett. A kiváló vendég tiszteletére, ki mint országgyűlési képviselő és politikus, mint az erdélyrészi viszonyok egyik legalaposabb ismerője s a kulturális fejlődés buzgó harczosa, már rég megnyerte a közönséget: Zeyk Dániel főispán ebédet, dr. Havas Gyula kir. tanfelügyelő vacsorát rendezett, melyekre városunk több notibilitása volt hivatalos.

— **Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyet** f. hó 21-én tartotta meg Csató János alispán elnökléte alatt választmányi gyűlését, melyen elhatározta, hogy a f. évi közgyűlés június hó 30-án legyen. Az évkönyvbe Cserni, Makkai tanárok és az elnök fog írni. Érdekesek az új ásatások, melyekről szüntén lesz említés téve magyaros rajzokkal. A miriszlói és szt.-imrei csatatermeknek emlékoszloppal, illetőleg táblával leendő jelzése elhatározatván, a költségek módozataira nézve javaslatlattel Török Bertalan indítványozó lett megbizva.

— **Uj kir. adóhivatal.** Az abrudbányai új kir. adóhivatal f. évi július 1-én kezd meg működését. Hatáskörébe tartoznak: Abrudbánya, Fenes, Galacz, Petrozsán, Ompoly, Preszáka, Frimpoel, Valea Dosului, Verespatak, Zalatna, Abrudfalva, Kerpenyes, Szohodol, Bucsim, Muska, Korna, Mogos. Hivatali személyzetét egy pénztárnok, ellenőr és két adótiszt képezi, melyekre pályázat nyitattik.

— **Az Emke** közgyűlése Székely-Udvarhelyen, a régi anyaszék fővárosában, június hó 4-én lesz. Kiváló érdekességet kölcsönöz ez ünnepnek az, hogy immár tíz évi áldásos, nemes munkásságra és kiváló eredményekre tekinthet vissza e hazafias egyet, a legnagyobb s legtevékenyebb e hazában. Az udvarhelyi rendező-bizottság Ugron János alispán vezetése alatt mindent elkövet az ünnepély emelésére. Felkérjük az egyet tagjait, hogy mint eddig, úgy ez alkalommal is mennél nagyobb számmal jelentkezzenek és sürgősen tudassák megjelenésüket az udvarhelyi bizottsággal.

— **Hymen.** E hó 18-án délután 6 órakor esküdtök örök hűséget Baranyay Károly posta- és távirad-

tiszt Dömök Kornélia kisasszonnyal, Dömök Erzs. polg. leányiskolai igazgató bájós hugával, szűk családi körben. Az örömszülőkön és rokonokon kívül Nagy Gyula pénzügyigazg. titkár és Will Károly posta- és táv. főtiszt, hivatalfőnök, voltak jelen, kik a tanui tisztet végezték. Az ifju párt Nagy Károly ref. pap eskette meg és intézett hozzájuk gyönyörű beszédet. Gratulálunk az ifju párnak. Isten áldása legyen frigyökön! Tudósítók.

— **Százados per.** Felső-Gáld és Benedek községek az 1779-ben Ponor és Remete községek egy részét tevő, most Mogos községet képező telepítvény lakosai által elfoglalt területükért pert indítván, az akkor illetékes püspöki uradalmi szék 1783-ban kelt ítéletével az elfoglalt nagy földterületet — mintegy 2300 holdat — visszaadni rendelte. Az exekucziót azonban a lakosok meggátolták ekkor is és mindannyiszor, a hányszor később a vármegye, majd a törvényszék kívánta foganatosítani. Így történt 1871-ben is. Végre — 112 esztendő mulva — a gyulafehérvári kir. törvényszék újra elrendelte a végrehajtást s ehhez karhatalmat kért. A megye előterjesztésére a belügyminiszter felszázad vadászt rendelt ki Abrudbányáról, kik Imreh Károly főszbíróval és csendőrökkel f. hó 25-re kísérték a havasra. A törvényszéket Felszeghy bíró képviseli. Remélhető, hogy a végrehajtás most sikerülni fog, de hogy azért a béke sokáig nem áll helyre a havason, a régi szokást ismerve, bizonyosnak látszik.

— **A kolumbácsi legyek** Alvinczen 25 drb. marhát támadtak meg. E veszedelmes állatok a legrosszabb időszakban szoktak jönni, midőn a marhákat takarmányhiány miatt a legelőre kell hajtani.

— **Lukács László** pénzügyminiszter jövő hónap 5-én Bécsbe utazik, hogy Plener osztrák pénzügyminiszterrel a jegybank-kérdés ügyében teendő intézkedések iránt megegyezésre jusson.

— **A polgári házasság életbeléptetése** végső megállapodások szerint október elsejével fog életbe lépni, amikor is megköthetik Magyarországon az első polgári házasságot.

— **Az ezredéves országos kiállítás** építkezései a budapesti városligetben napról-napra nagyobb arányokat öltenek. Ujabbán belefogtak az oktatásügyi, közúti járművek, bányászati és kohászati s a közlekedésügyi csarnokok építésébe. A ligetben most körülbelül 3000 munkás van elfoglalva a millenniumi építkezéseknél.

— **Szederfamag-beszerzés.** Az országos selyem-tenyésztési felügyelőség Szegszárdon ingyen küld szederfamagot mindazoknak, akik ebbeli szándékukat a felügyelőségnél bejelentik. Miután az idő a vetésre éppen most alkalmas, a megrendelést ajánlatos mielőbb megtenni.

Maradi uram beszélgetései a tanító ural.

III. Nyári metszés.

„Probatum est.“

Maradi: Jó napot, kedves tanító ur! Ugyan mit mászkál most a fákon? Tán csak nem hernyókat szed?

Tanító: Isten hozta, kedves Maradi bátyám! Nem hernyózik biz én, mert — hála Istennek — nincs hernyó. Az 1892-ik év tavaszán, midőn ki voltak bujva, egy olmos eső gyökeresen kiirtotta. Hanem jövő évre aligha nem fog újra lenni.

M. De hát ugyan mit csinál most májusban oda fenn azon a fán?

T. Nézze, kedves bátyám, ez a kórtefa már 14 éves s még nem terem, hát én bizony termésre akarom hozni.

M. Elhiszem, hogy akarja, de hát meg tudja-e cselekedni?

T. Meg biz én, mert csak olyat akarok, amit meg is tudok tenni.

M. Ugyan hogy?

T. Május végén minden vezér- és hozzá legközelebb fekvő oldal-hajtás tetejét a körmömmel elcsipem; így ni. Ez által a nedv-keringést megtérite s az alantabb fekvő oldal-hajtások és rügyekben fog az megtorlódni; azokat termő ágakká, gyümölcs-bogyókká fejleszt. Junius végén a második nedv-keringés újra kihajtatja az elcsipett végeket, augusztusban újra elcsipdeszem ezen újabb hajtásokat is. A következő évben már gyönyörködhetem a virágokban, s ha az idő-járás megengedi, a gyümölcsöket is élvezhetem.

M. Jaj uram! szaporítlan munka az. Ki tudná azt egy nagy gyümölcsösben véghez vinni?

T. Igaza van, hanem nem is tesszük azt minden fával, csak oly fáknál, melyek elérték azt a kört s mégsem teremnek.

M. Én más módját hallottam, ami könnyebb.

T. Ugyan mi az? Én is tudni szeretném.

M. A törzsén egy kaczorral négy-öt helyett behatunk a koronától egész a tövig. Azt mondják, ez által a fa megtermékenyül.

T. Hja, ez az „ervágás“. Ezt olyan fáknál hasz-

nálják, melyek tulságos táplálékot vesznek fel és erősen nőnek „fába“; de ha megengedi bátyám, megmondom, hogyan és mely fáknál kell használni.

M. Megköszönöm: hát nem mindenféle fáknál lehet?

T. Nem bizony. Csontáronknál (barack, szilva, cseresznye, meggy stb.) sohasem szabad, csak alma- és körte-féléknél, s azoknál is úgy kell tenni, hogy csak a kéreg felső része hasítottassék egész a hánscsig; a hánscsigot nem szabad átvágni, és nem a koronától a földig, hanem több helyen más-más irányban 20—40 cm. bevágást teszünk. Ennek célja a nedv-keringés megzavarása, illetőleg megakadályozása, mert bárhol a fa megsérte, a megsértett helyre tódul a nedv, hogy a hiányt pótolja, a sérülést helyreüsse. Látja, mily gondos az anyatermeszt!

M. E szerint ez nem fokozza a termést?

T. Inkább arra való, hogy a törzs vastagodását előmozdítsa és új kéregképződés által az ágak hosszúra nyulását akadályozza. Hanem ez a májusi és augusztusi visszacsipkedés, ez már határozottan a termés forszírozására szolgál. Ezt Hoibrenek belga királyi kertész munkájából olvastam. És a belga s francia kertészek főképp Páris körül, hol a gyümölcsöt nagy árban fizetik, erősen üzik ezt a gyakorlatot, mert nem szeretnék egy nyáron is nélkülözni a gyümölcs jövedelmét.

M. Tanító ur próbálta?

T. Igen: ahogy olvastam, rögtön kiválasztottam két egyenlő, egyforma idős kórtefát kísérleti alapul, mert én semmit csak úgy el nem fogadok dogmaként, míg meg nem próbálok.

M. S hogy sikerült a kísérlet?

T. Nagyon jól; amelyiket visszacsipdestem, a következő évben 127 szép fejlődésű kórtefát hozott, míg a melyikhez nem nyultam, még nem is virágzott.

M. Éppen azt tapasztaltam, hogy a tanító ur szépen nevelt fái későn kezdik a termést.

T. Későn, az igaz, de aztán sokáig és bőven teremnek. Látja, itt vannak ezek a Batulok, amott az a két Török Bilit (stettini piros); 10 éves korukban kezdték a termést, s azóta folyton teremnek minden évben, emlékszik milyen szép termésem volt a tavaly, s látja, most még több mutatkozik. Amely fa nálam 8—10 év előtt terem, lehányom a termését, mert a korai termés véníti a fát. Aki korán kezdi a szerelmeskedést, később házi barátokra szorul.

M. Azt már én nem tenném a világért, hogy lehányjam a termést, mikor alig várom, hogy az első virágot lássam, az első gyümölcsöt élvezzem, mert én már vén vagyok, ki tudja, élek-e még 8 évet, ehetem-e terméséből?

T. Lám-lám, milyen önző az ember! Hát a Jóska, Jani, meg az Annuska nem élvezi a bátyám halála után is? Ha korán engedi teremni fácskáit, úgy még gyermekeit sem fogják ellátni gyümölcseivel, de a jól kifejlődött, erőteljes fa unokáit is kiszolgálja.

M. Van nekem a gyepe mellett a szőlőben egy vén almafám. már rég nem terem, megpróbálok én is azt a . . . nem tudom miféle rendszert.

T. Hohó! azon nem lehet, annak más a bibije. A Hoibrenek rendszere azon nem segít, mert ezt csak fiatal, erőteljes fáknál használjuk, melyek úgy szólván csak „fába“ nőnek. Annak a vén fának sok baja van.

M. Ugyan mi?

T. Először vén, másodszor eltermette magát, harmadszor kiélte a földjét.

M. Hm! ez hármás baj. Ezen nem lehet segíteni?

T. De igen: nézze csak, az öreg ágak földig hajlottak, a gyümölcs-bogok megszáradtak, de az ágak görbületén mindenütt erőteljes „vzhajtások“ vannak. Ezek mutatják, hogy mit kell tenni. Meg kell a fát ujtani.

M. Megengedjen, édes tanító ur, én nem dobot ki ezt a fát. Törzse mily ép, hajtásai mint az erdő.

T. Nem is úgy értem, hogy ujat ültessen, hanem minden öreg ágat onnan, ahol meggömbült és legerősebb hajtása van, szépen lefűrészelnék augusztus végén vagy a jövő márciusban, a sebet simára faragjuk, hidegen folyó ojtó viaszszal bekenjük. (Kapható Budapesten Jármái Gyula „Az oroszlanhoz“ címzett gyógytárában, 1 korszó 85 krajczár.) A megmaradt hajtásokat nem engedjük maga szabadjába nőni, hanem koronára metszük, s így az öreg törzsön annyi fiatal korona lesz, ahány öreg ágat levágtunk.

Ugyanakkor a korona területének megfelelőleg jó mélyen felássuk a tövét és megtrágyazzuk ősszel, hogy a hó-lé mossa be a gyökerekhez, tavasszal pedig aláássuk a trágyát is.

M. Oda már nem vesztegetem a trágyát. Bár a földemre tudnék vinni!

T. Nem kell olyan fősvénynek lenni, meg nem is elsörendü érett trágyát kívánok oda tétetni.

Emlékszik szomszédjának udvarán a csűr végénél arra a vén borizú almafára? Olyan vén volt, mikor ide jöttem! Odvába befért egy ember, koronája kezdett lekorhadni. Ezt is így ifjítottuk meg, aztán polyvát, gázot, mit csak az udvarról összesepertek, mind a tövére hányattam, minden ősszel, tavasszal felásattam, s úgy megelevenedett, hogy még 18 évig jól termett.

M. Igaz, emlékszem rá, most a tavason vágta ki a vén fát szomszédom, mert kiszáradt.

T. Hát az én szellérházam végénél azt az öreg Lőrincz kovács kórtefát tudja? Mikor azt a telket vettem, 4 évig semmi termést nem kaptam róla. Zseléremmel juh-aklot fonattam alája. Egy télen ott teleltek juhái, a következő tavason felásattam, s azóta — már 5 éve — folyton terem.

M. Az idő jól előhaladt, megyek ekémhez; köszönöm szíves magyarázatát, édes tanító ur.

T. Isten megáldja, kedves bátyám; máskor is szívesen látom. Ugy látszik, Maradi bátyám a legjobb tanítványom.

M.-Csucs, 1895. május 16.

Szabó Gyula,
néptanító.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Nyomatott ifj. Cirner József könyvnyomdájában Nagy-Enyeden.

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2009 szín és mintázattal stb.) **postabér- és vámentesen a házhoz szállítva és mintákat küld posta fordultával: Henneberg G. (es. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

Hirdetmény.

Ó császári és apostoli királyi felségének f. évi január hó 17-én Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásafolytán ezennel megindítatik a

XVIII. m. kir. államsorsjáték,

melynek tiszta jövedelméből a pesti szegénygyermek-kórház-egylet, a budai nőegylet, valamint állami tisztviselők özvegyei és árvái részére gyűjtendő alap, a Mensa akademika, a háromszék-megyei árva fiu és szeretetház, a siketnémák kolozsvári országos intézete, az aradi siketnémáiskola, a fiumei Mária árvaház egyenkint egy tized részben és a Ranolder-féle tan- és nevelő-intézet, a nagymihályi közoktatási, a fehér kereszt egylet és a budapesti angol kisasszonyok tanintézete egy huszad részben fognak részesítettetni.

E sorsjáték összes 3282-ben megállapított nyereményei az alább következő játékterv szerint **160,000 forintra rugnak,** és pedig:

1 főnyeremény	60000 frt	2 nyeremény egyenkint	2000 frt
1 „	15000 „	4 „	1000 „
1 „	10000 „	20 „	500 „
1 nyeremény	5000 „	50 „	100 „
1 „	4000 „	200 „	50 „
1 „	3000 „	3000 „	10 „

Az összes nyeremények készpénzben fizettetnek ki.

A húzás visszavonhatlanul **1895. évi június hó 26-án** Budapesten történik.

Egy sorsjegy ára 2 frttal o. é. van megállapítva. Sorsjegyek kaphatók a lottó-igazgatóságnál Budapesten (Pest, fővámház, félemelet), a hová a megrendelt ára postautalvány mellett előre beküldendő, valamennyi lottó-, sós- és adóhivatalnál, a legtöbb postahivatalnál, a bécsi „Merkur“-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyéb sorsjegyjárlók közegnél.

Budapesten, 1895. január hó 17-én.

M. kir. lottó-igazgatóság.

